

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ομήρου, «Οδύσσεια»: α 174-497

Τίτλος:

«Τηλέμαχος, αγώνας για ενηλικίωση»

Συγγραφή: ΒΑΓΙΑ ΖΗΚΑ

Εφαρμογή: ΒΑΓΙΑ ΖΗΚΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Τηλέμαχος, αγώνας για ενηλικίωση

Εφαρμογή σεναρίου

Βάγια Ζήκα

Δημιουργία σεναρίου

Βάγια Ζήκα

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο Πέπλου

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ομήρου, «Οδύσσεια» - 4^η Ενότητα: α 174-360/<156-324> και 5^η Ενότητα: α 361-497/ <325-444>

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Ι. Φιλολογικής ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Θεατρολογία

Κοινωνική και Πολιτική Οργάνωση στην Αρχαία Ελλάδα

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Ερευνητικές Εργασίες – Project

Θεατρική Αγωγή

Πολιτιστικά προγράμματα

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων.

II Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον δάσκαλο:

Διδασκαλία βασικών σημείων των δύο ενοτήτων σε μια πρώτη προσέγγιση, ώστε οι μαθητές να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τις ποικίλες συνιστώσες του κειμένου.

Επειδή το σενάριο προϋποθέτει ενιαία αντιμετώπιση δύο χωριστών ενοτήτων, ο διδάσκων οφείλει να απεμπλακεί από παραδοσιακές αντιλήψεις συμπεριφορικού τύπου (κατάτμηση της ύλης σε ενότητες) και να δει το θέμα πιο ολιστικά. Όσον αφορά τα εργαλεία είναι απαραίτητη η γνώση των εργαλείων που προτείνονται στο

σενάριο, η εξοικείωση με λογισμικά γενικής χρήσης, τα GoogleDocs και τη χρήση βιντεοκάμερας.

Για τον μαθητή:

Πρέπει να έχει προηγηθεί μια πρώτη προσέγγιση των δύο ενοτήτων μαζί, η διδασκαλία αφηγηματικών τεχνικών και ορισμένων θεσμών και αντιλήψεων του έπους σε προηγούμενη φάση, ώστε να είναι σε θέση να τα αναγνωρίσει. Η εξοικείωση με τα εργαλεία που προτείνονται θεωρείται απαραίτητη. Επίσης, πρέπει οι μαθητές να είναι από πριν εξοικειωμένοι με το κειμενικό είδος του σεναρίου, όπως και με τα υπόλοιπα κειμενικά είδη που αναμένεται να δημιουργηθούν.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ζήκα Βάγια, Τηλέμαχος, αγώνας για ενηλικίωση, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση) «Οδύσσεια», Α΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

–

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο ασχολείται με την αλλαγή στη στάση του Τηλέμαχου μετά την εμφάνιση της Αθηνάς - Μέντη στο παλάτι του Οδυσσέα. Η ίδια η αλλαγή είναι και το πέραςμα του Τηλέμαχου στην ενηλικίωση, γεγονός το οποίο αποτυπώνεται με πολύ συγκεκριμένους τρόπους στην 5^η Ενότητα. Προκειμένου να αναδειχθεί ολοκληρωμένα αυτή η διαφοροποίηση, τόσο σημαντική για την εξέλιξη του έργου,

προτείνεται ενιαία θεώρηση 4^{ης} και 5^{ης} ενότητας του σχολικού βιβλίου της «Οδύσσειας». Παράλληλα, διδάσκονται σημαντικές όψεις του ομηρικού κειμένου γενικά, αφηγηματικές τεχνικές, θεσμοί και αντιλήψεις, πολιτικό υπόβαθρο, ενώ οι μαθητές ενθαρρύνονται να δημιουργήσουν μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα (παρουσιάσεις, εικονογραφημένες ιστορίες, βίντεο, σενάρια, ημερολόγια).

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η πρόταση στηρίζεται στη *θεωρία των πολυγραμματισμών* (Kress & van Leeuwen, 2001) και στις παιδαγωγικές θεωρίες για *ανακάλυψη και οικοδόμηση της γνώσης από τον ίδιο το μαθητή*, όπως διατυπώθηκαν από τον Bruner και τον Vygotsky. Η ίδια η ενιαία θεώρηση των δύο χωριστών ενοτήτων του σχολικού βιβλίου είναι άρση της παραδοσιακής και συμπεριφοριστικής κατάταξης της ύλης: το σενάριο εστιάζει σε «θέμα», την αλλαγή - μεταβολή της προσωπικότητας του Τηλέμαχου, όπως αυτή εκδηλώνεται στη συμπεριφορά του μετά την εμφάνιση της Αθηνάς. Οι μαθητές καθοδηγούνται να οικοδομήσουν μόνοι τους τη γνώση αξιοποιώντας πρότερες γνωστικές δομές. Επίσης, «γραμματίζονται» πολύπλευρα μέσω της εικόνας, του κειμένου, του βίντεο και δημιουργούν και οι ίδιοι αξιόλογα *πολυτροπικά κείμενα*.

Α. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Δεν υπήρξε αλλαγή ως προς τους στόχους κατά την εφαρμογή του σεναρίου

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να γνωρίσουν πώς αποτυπώνεται ένας ολόκληρος κόσμος με τον πολιτισμό, τις αξίες και την κοινωνική και πολιτική του οργάνωση.
- Να κατανοήσουν τον ανθρωποκεντρικό και ανθρωπιστικό χαρακτήρα της «Οδύσσειας».
- Να αποκτήσουν ως ένα βαθμό ενσυναίσθηση όσον αφορά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Τηλέμαχος, αλλά και να συγκρίνουν με δικές τους δυσκολίες,, ώστε να τις αντιληφθούν ως παράγοντα ωρίμανσης και ενηλικίωσης.

Γνώσεις για τη γλώσσα

- Δημιουργία πολυτροπικών και μονοτροπικών κειμένων με τη συμβατική αλλά και με την ευρύτερη έννοια (παρουσιάσεις, βίντεο, σενάρια, ημερολόγια, παράγραφοι, ψυχολογικά προφίλ, εικονογραφημένες ιστορίες), τα οποία είναι προσαρμοσμένα στην περίσταση επικοινωνίας (σενάριο πριν από την προσπάθεια για σκηνική απόδοση, παρουσίαση, όταν είναι αναγκαίο να ενημερωθούν οι υπόλοιπες ομάδες σχετικά με την εργασία μιας ομάδας με στόχο τη σύνθεση της γνώσης κλπ.). Εξοικείωση με τα αντίστοιχα κειμενικά είδη.
- Δημιουργία συνεργατικών κειμένων: αξιοποιούνται τα έγγραφα Google.
- Συνειδητοποίηση της ρευστότητας του ψηφιακού κειμένου, η οποία γίνεται πιο φανερή στην περίπτωση της συνεργατικής επεξεργασίας μέσω των εγγράφων Google. Το κείμενο αλλάζει μετά από συν-διαμόρφωση.

Γραμματισμοί

Κλασικός Γραμματισμός

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να κατανοήσουν από πολλές πλευρές την «αλλαγή» του Τηλέμαχου ως μέρος της πορείας του προς την ενηλικίωση
- Να γνωρίσουν το κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι συγκεκριμένες ενότητες αλλά και ολόκληρη η «Οδύσσεια» (παρακμή του θεσμού της βασιλείας, διεκδικήσεις των ευγενών)
- Να κατανοήσουν βασικές αφηγηματικές τεχνικές του ομηρικού έπους: την οπτική γωνία (Τηλέμαχος, Πηνελόπη, Μνηστήρες), τη λειτουργία του χρόνου ως προς την τάξη (πρόληψη, προοικονομία), την έννοια της ειρωνείας και τη λειτουργία της στο πλαίσιο της «Οδύσσειας» (στο σημείο αυτό οι βασικοί ήρωες αγνοούν ότι ο Οδυσσεύς ζει)
- Να κατανοήσουν πιο ουσιαστικά τη διαδικασία ηθογράφισης των προσώπων σε συσχετισμό με τους θεσμούς και τις αντιλήψεις της εποχής

Νέος Γραμματισμός- Κριτικός Γραμματισμός

- Κριτική επιλογή της πληροφορίας από το διαδίκτυο: δίνονται σε αρκετά σημεία οδηγίες για διασταύρωση στοιχείων σε περισσότερες από μια ιστοσελίδες.
- Αναγνώριση-Ανάγνωση οπτικού υλικού και στοχευμένη αξιοποίησή του- *οπτικός γραμματισμός* (το οπτικό υλικό που εντοπίζεται στην Α΄ Φάση χρησιμοποιείται στις επόμενες)
- Συνειδητοποίηση των ορίων αξιοποίησης των ανοιχτών περιβαλλόντων: οι μαθητές θα αντιληφθούν ότι το Beazley Archive, όπως και η Βικιπαίδεια και η

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, ορισμένες φορές δε δίνουν όλες τις απαντήσεις και ότι χρειάζεται περαιτέρω έρευνα.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η κατάτμηση της σχολικής ύλης σε ενότητες, που ανάγεται σε συμπεριφοριστικές θεωρίες, κάποιες φορές δε δίνει στο μαθητή ολοκληρωμένη εικόνα για την εξέλιξη μιας σκηνής σε σχέση με τη συμπεριφορά των προσώπων ή τη δράση. Αυτό μπορεί να γίνει ορατό και στην περίπτωση της «Οδύσσειας» και μάλιστα στην προσπάθεια σκιαγράφησης ολοκληρωμένης εικόνας σχετικά με τον Τηλέμαχο στην α ραψωδία. Το ζήτημα της αλλαγής στη συμπεριφορά και τη στάση του Τηλέμαχου μετά την παρέμβαση της Αθηνάς (παρέμβαση που ξεκινά ήδη από την 3^η ενότητα ως άμεση εφαρμογή του σχεδίου της θεάς, όπως αυτό εκφράστηκε στο συμβούλιο των θεών στον Όλυμπο στη 2^η ενότητα του σχολικού εγχειριδίου) δεν αντιμετωπίζεται ολιστικά, καθώς το πριν και το μετά δίνεται σε δύο χωριστές, αν και συνεχόμενες, ενότητες. Η συγκεκριμένη πρόταση διδασκαλίας επιχειρεί να ξεπεράσει τη διαίρεση σε ενότητες και να αναδείξει το πλαίσιο στο οποίο συντελείται η εξέλιξη στην προσωπικότητα του Τηλέμαχου και το σταδιακό του πέρασμα στην ενηλικίωση, που αποτελεί παράγοντα εξαιρετικά σημαντικό για τη δράση, με δεδομένο ότι, αν δεν είχε συμβεί αυτή η αλλαγή, ο Τηλέμαχος δε θα ήταν δυνατό να γίνει πολύτιμος βοηθός του πατέρα του στον αγώνα για επικράτηση έναντι των μνηστήρων. Το σενάριο εστιάζει, λοιπόν, σε συγκεκριμένο «θέμα», τη μεταβολή στη συμπεριφορά του

Τηλέμαχου όσον αφορά τους στίχους α 174-497 και υπό αυτό το πρίσμα διδάσκεται αυτό το τμήμα της «Οδύσσειας».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η πρόταση διδασκαλίας αντιμετωπίζει την [4^η](#) και την [5^η](#) ενότητα του βιβλίου της «Οδύσσειας» ως μία ενότητα. επίσης, γίνονται αναφορές στη [2^η](#) και την [3^η](#) ενότητα. Αξιοποιείται μέρος των εργασιών που προτείνει το σχολικό βιβλίο και κυρίως τα σχετικά με την πολιτική κατάσταση που επικρατεί στην Ιθάκη και η Εργασία Ανακεφαλαίωσης (Δ' τμήμα της [5^{ης} ενότητας](#): «Ο Τηλέμαχος από την κατάσταση του α 128-133 προχώρησε στην κίνηση του α 360, και στην Ενότητα αυτή έφτασε να μιλήσει με παρηρησία προς τη μητέρα του και προς τους μνηστήρες. Γράψτε μία παράγραφο στο τετράδιό σας δικαιολογώντας την εξέλιξη αυτή του Τηλέμαχου») με εστίαση στην 4^η και την 5^η ενότητα και διεύρυνση της οπτικής των μαθητών. Όσον αφορά τους στόχους που προτείνονται από το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών ([ΔΕΠΣ - ΑΠΣ](#)) για την Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, διδάσκεται το θέμα της «Εξέλιξης-Μεταβολής» που καταλήγει σε «Σύγκρουση» (Τηλέμαχος- Μνηστήρες) και, σε δεύτερο επίπεδο, στοιχεία Πολιτισμού και Τεχνικής.

Είναι, επίσης, σαφής η σύνδεση με τη Νεοελληνική Γλώσσα, καθώς οι μαθητές εξοικειώνονται με διάφορα κειμενικά είδη (παρουσιάσεις, σενάρια, ημερολόγια, παραγράφους). Τέλος, τα Μαθήματα της Θεατρολογίας και της Κοινωνικής και Πολιτικής Οργάνωσης στην Αρχαία Ελλάδα εμπλέκονται σε συγκεκριμένα σημεία του σεναρίου (η Θεατρολογία ή η θεατρική Αγωγή στο τελικό προϊόν και η Κοινωνική και Πολιτική Οργάνωση σε σχέση με την ομάδα «των πολιτικών» στη Β' Φάση).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ στο συγκεκριμένο σενάριο αξιοποιούνται προς την κατεύθυνση της συνεργατικής μάθησης και για αυτόν τον λόγο προτείνονται, καταρχάς, ως μέσο τα έγγραφα Google, τα οποία επιτρέπουν συνεπεξεργασία και συνδιαμόρφωση. Επειδή, όμως, ενδέχεται να υπάρχουν προβλήματα με τον φυλλομετρητή (Browser) ή το διαδίκτυο προτείνεται εναλλακτικά η αξιοποίηση του Word, λογισμικό που επίσης δίνει δυνατότητες *Παρακολούθησης Αλλαγών* και *Εισαγωγής Σχολίων*, χωρίς ωστόσο την πιο άμεση συνεργατική δυνατότητα που υφίσταται στα έγγραφα Google. Επίσης, στο σενάριο οι μαθητές αναζητούν και αναγιγνώσκουν-αναγνωρίζουν οπτικό υλικό που συλλέγουν από το διαδίκτυο, δυνατότητα που δεν τους παρέχει η παραδοσιακή διδασκαλία. Ασκούνται σε κριτική επιλογή της πληροφορίας (έρευνα σε πολλές πηγές, διασταύρωση). Τέλος, οικοδομούν τη γνώση με αυτενέργεια, δημιουργούν κείμενα μονοτροπικά και πολυτροπικά (παρουσιάσεις, σενάρια, παραγράφους, βίντεο, ημερολόγια) και συνειδητοποιούν τη ρευστότητα του ψηφιακού κειμένου (αλλαγές, απόδοση διαφορετικών ζητουμένων με διαφορετικό χρώμα).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ιστορία Α΄ Γυμνασίου: [Οι Μεταβατικοί Χρόνοι](#)

Ομηρικά Έπη: «Οδύσσεια» Α΄ Γυμνασίου:

-[2^η Ενότητα](#): α 26-108

-[3^η Ενότητα](#): α 109-173

-[4^η Ενότητα](#): α 174-360

-[5^η Ενότητα](#): α 361-497

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Αφηγηματικές τεχνικές στα ομηρικά έπη](#): προοικονομία, ειρωνεία [πηγή: «Ελληνικός Πολιτισμός» - Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο]

[Beazley Archive](#) [The Classical Art Research Center and the Beazley Archive]

[Ελληνικά Βικιφθέγματα](#) [Διαδικτυακή Επιτομή Ρήσεων και Αποφθεγμάτων]

[Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο](#) [πηγή: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού]

[Ελληνικό Βικιλεξικό](#) [Ελεύθερο Διαδικτυακό Λεξικό]

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]: [ηλεκτρονικά λεξικά](#)

[Theatroedu](#) [Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση]

[T-Short](#) [Αστική μη κερδοσκοπική Εταιρεία Παραγωγής Ταινιών Μικρού Μήκους]

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Το σενάριο εφαρμόστηκε στο Γυμνάσιο Πέπλου. Η διδασκαλία αξιοποίησε το σχολικό βιβλίο μέσω μεταφοράς των διδασκόμενων ενοτήτων σε έγγραφο Word από τη διδάσκουσα, καθώς η πρότερη εμπειρία κατέδειξε τη δυσκολία χειρισμού των GoogleDocs λόγω τεχνικών προβλημάτων. Η διδάσκουσα ανέγνωσε το κείμενο και πρόεβη σε έναν πρώτου επιπέδου σχολιασμό, με επισήμανση καίριων σημείων, καθώς το σενάριο συνεξετάζει δύο μεγάλες ενότητες του σχολικού βιβλίου και οι μαθητές θα ήταν δύσκολο να τις επεξεργαστούν χωρίς προηγούμενη επαφή με το κείμενο.

[Α' Φάση](#)

1 διδακτική ώρα στο σχολικό εργαστήριο σε ομάδες των δύο έως τεσσάρων μαθητών:

Οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση αφόρμησης: *Ποιο είναι το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Τηλέμαχος και σε τι κατάσταση τον έχει φέρει; Έχετε αντιμετωπίσει κάτι παρόμοιο, έχετε βρεθεί ποτέ σε τέτοια θέση που να σας είναι εξαιρετικά δύσκολο να αντιδράσετε; Πώς αντιδράσατε; Σας άλλαξε αυτή η εμπειρία;* Στη συνέχεια, εργάστηκαν με [κοινό Φύλλο Εργασίας](#) και αναζήτησαν οπτικό υλικό (αρχαία αγγεία) για τον Τηλέμαχο, την Πηνελόπη και τους Μνηστήρες, αρχικά στο αρχείο [Beazley Archive](#) και έπειτα ελεύθερα στο διαδίκτυο. Αποθήκευσαν το υλικό τους σε φάκελο στην Επιφάνεια Εργασίας, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί στην επόμενη φάση.

B' Φάση

2-3 διδακτικές ώρες στο σχολικό εργαστήριο και σε διαφορετικές ομάδες των τεσσάρων μαθητών:

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε τέσσερις διαφορετικές ομάδες με κριτήριο το θέμα εργασίας που επέλεξαν οι ίδιοι. Όλοι είχαν στη διάθεσή τους το κείμενο των δύο ενοτήτων σε μορφή Word, αλλά προκειμένου να εκμεταλλευτούν τα σχόλια του σχολικού βιβλίου τους ζητήθηκε να μουν και στις σχετικές σελίδες ([4^η](#) και [5^η](#) Ενότητα) του Ψηφιακού Σχολείου.

Οι Συγγραφείς: Αναγνώρισαν την 4^η και την 5^η Ενότητα ως εκπλήρωση της πρόληψης της [2^{ης}](#) Ενότητας (το σχέδιο της Αθηνάς, όπως εκφράστηκε στο συμβούλιο των θεών), κατόρθωσαν να εντοπίσουν τα σημεία των προλήψεων κυρίως της 4^{ης} Ενότητας σε σημαντικό βαθμό (ζητήθηκε η προφορική βοήθεια της διδάσκουσας για επιβεβαίωση των ευρημάτων) και αυτό ήταν ουσιώδες για τη συνέχιση της εργασίας

τους αλλά και για την κατανόηση του ρόλου της επέμβασης του «συγγραφέα» στη σειρά εξιστόρησης των γεγονότων. Ήταν βεβαίως ήδη εξοικειωμένοι με τους όρους πρόληψη και προοικονομία από προηγούμενη διδασκαλία, ενώ για πρώτη φορά ήρθαν σε επαφή με την έννοια της ειρωνείας. Παρόλα αυτά, ανταποκρίθηκαν με επάρκεια και στη σχετική δραστηριότητα για τον εντοπισμό των ειρωνειών. Η αξιοποίηση οπτικού υλικού από την προηγούμενη φάση βοήθησε στη δημιουργία μιας μικρής εικονογραφημένης ιστορίας- παρουσίασης και οι μαθητές με αυτό τον τρόπο αισθάνθηκαν ότι μπορούν να ελέγχουν ως «συγγραφείς» οποιαδήποτε αφήγηση επιθυμούν να δημιουργήσουν.

Οι Πολιτικοί: Η συγκεκριμένη ομάδα είχε πιο απαιτητικό έργο και σε κάποια σημεία οι μαθητές συνάντησαν δυσκολίες. Χρειάστηκε η επέμβαση της διδάσκουσας για αποσαφήνιση εννοιών, καθώς στη διδασκαλία της [Αρχαίας Ιστορίας Α΄ Γυμνασίου](#) δεν είχε δοθεί έμφαση στο συγκεκριμένο σημείο και στη χρονική περίοδο (οι μεταβατικοί χρόνοι) κατά την οποία παρήκμασε ο θεσμός της βασιλείας. Παρόλα αυτά, η ομάδα εργάστηκε αρκετά καλά και αξιοποίησε με ευστοχία το οπτικό υλικό της προηγούμενης φάσης.

Οι Ψυχολόγοι: Οι Ψυχολόγοι εργάστηκαν κυρίως με βάση το κείμενο, κατόρθωσαν να εντοπίσουν τα βασικά σημεία που δείχνουν τη συναισθηματική κατάσταση του Τηλέμαχου και το οπτικό υλικό που τη δικαιολογεί, το οποίο είχε προκύψει από την προηγούμενη φάση. Δυσκολεύτηκαν, αρχικά, στη σύνθεση του «ψυχολογικού προφίλ» του Τηλέμαχου, ωστόσο το πρόβλημα ξεπεράστηκε με προφορική αρχική βοήθεια από τη διδάσκουσα. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν επαρκές κατά τη γνώμη μου.

Οι Ηθογράφοι: Οι ηθογράφοι καθοδηγούνταν από τα Φύλλα Εργασίας με στόχο να ανιχνεύσουν συγκεκριμένους θεσμούς και αντιλήψεις μέσα στο κείμενο. Αυτό είχε υπαγορευτεί από την ανάγκη να εργαστούν οι μαθητές πιο στοχευμένα. Η εφαρμογή έδειξε ότι χρειάστηκε αρκετή ώρα μέχρι οι μαθητές να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν τα ζητούμενα, πάντα με τη βοήθεια της διδάσκουσας. Οι έννοιες αποσαφηνίστηκαν, οι μαθητές εντυπωσιάστηκαν από τα σχετικά με την υστεροφημία, προβληματίστηκαν για τη θέση της αυτοδικίας στην ομηρική κοινωνία, όταν μάλιστα προτείνεται από θεά, όπως στις συγκεκριμένες ενότητες. Η τελική ηθογράφιση ήταν αποτελεσματική στην ουσία της, όχι όμως όσο θα ήθελα και με όρους κειμενικού είδους (αποτελεσματικότητα παραγράφου) λόγω έλλειψης χρόνου.

Στην **κοινή δραστηριότητα** οι μαθητές κατόρθωσαν να γράψουν τα ημερολόγια της Πηνελόπης, του Ευρύμαχου και του Αντίνοου, με τα οποία εξέφρασαν την άποψή τους για την ξαφνική αλλαγή στη συμπεριφορά του Τηλέμαχου. Το κειμενικό είδος του ημερολογίου δεν τους δυσκόλεψε τόσο όσο η σύνταξη σωστών παραγράφων στην προηγούμενη φάση.

Γ' Φάση

2 διδακτικές ώρες στο σχολικό εργαστήριο με αναδιάταξη ομάδων, οι οποίες περιλαμβάνουν ένα μέλος από κάθε ομάδα της προηγούμενης φάσης:

Οι μαθητές μπήκαν στη θέση του Τηλέμαχου, λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα της προηγούμενης φάσης σε σχέση με την ηθογράφιση, την πολιτική κατάσταση, την ψυχολογία και τα όσα έμαθε ο Τηλέμαχος ότι θα γίνουν παρακάτω. Δημιουργήθηκε ένα μικρό σενάριο και έγιναν οι πρώτες προσπάθειες σκηνικής απόδοσής των δύο

σκηνών, πριν και μετά την εμφάνιση της Αθηνάς. Το αποτέλεσμα ήταν αξιόλογο, δεδομένων των χρονικών περιθωρίων.

Διδακτικό συμβάν με ενδιαφέρον:

Οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου ενθουσιάστηκαν με την προσπάθεια δραματοποίησης και σκηνικής αποτύπωσης των ενοτήτων. Δημιούργησαν σενάριο και κατόρθωσαν να το παίξουν, ερασιτεχνικά μεν αλλά με αρκετή επιτυχία, δεδομένου ότι επρόκειτο για την πρώτη θεατρική τους προσπάθεια. Το αποτέλεσμα αποτυπώνεται στο αρχείο βίντεο Η ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ, που έχει αναρτηθεί στο youtube channel του ΚΕΓ και στο Mahara.

Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του σεναρίου:

Το σενάριο σε γενικές γραμμές κατά την εφαρμογή του στο Γυμνάσιο Πέπλου ανταποκρίθηκε στον αρχικό σχεδιασμό και στα ζητούμενα. Οι μαθητές έμαθαν να εργάζονται πιο κριτικά και θεωρώ ότι αυτό θα είναι σημαντική «υποθήκη» για τις επόμενες διδασκαλίες. Η συνεργασία εντός των ομάδων δεν παρουσίασε ιδιαίτερα προβλήματα, καθώς οι μαθητές είχαν εξοικειωθεί σε προηγούμενες εφαρμογές με τον ομαδικό τρόπο εργασίας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αξιοποιήθηκε το Word και όχι τα έγγραφα Google για διευκόλυνση της διαδικασίας Ερώτηση αφόρμησης: *Ποιο είναι το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Τηλέμαχος και σε τι κατάσταση τον έχει φέρει; Έχετε αντιμετωπίσει κάτι παρόμοιο, έχετε βρεθεί ποτέ σε τέτοια θέση που να σας είναι εξαιρετικά δύσκολο να αντιδράσετε; Πώς αντιδράσατε; Σας άλλαξε αυτή η εμπειρία;*

Α' Φάση

Τέσσερις ομάδες στο σχολικό εργαστήριο.

Κοινό Φύλλο Εργασίας

1 ώρα

- Να εντοπίσετε έργα τέχνης που απεικονίζουν τον Τηλέμαχο, την Πηνελόπη και τους Μνηστήρες από την αρχαιότητα έως σήμερα. Μπορείτε να ξεκινήσετε την αναζήτησή σας από το [Beazley Archive](#) (με όρους αναζήτησης “Telemachus”, “Penelope”, “Suitors” να επικεντρωθείτε στη Gems Database και στην Pottery Database) και να επεκταθείτε σε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Εφόσον σας δυσκολεύει η χρήση της αγγλικής γλώσσας, μπορείτε να αξιοποιήσετε το Google Translate.
- Να αποθηκεύσετε το υλικό σας σε τρεις χωριστούς φακέλους στην επιφάνεια εργασίας.

Β' Φάση

Με ελεύθερη επιλογή θέματος, τρεις διδακτικές ώρες- τέσσερις αναδιαρθρωμένες ομάδες στο σχολικό εργαστήριο.

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

- Η εμφάνιση της Αθηνάς και οι ενέργειές της στην 4^η Ενότητα αποτελούν εκπλήρωση πρόληψης της 2^{ης} Ενότητας. Μπορείτε να την εντοπίσετε [εδώ](#).
- Η Αθηνά στο συγκεκριμένο σημείο της δράσης επεμβαίνει δυναμικά. Να εντοπίσετε τους στίχους του κειμένου στους οποίους προλέγεται η συνέχεια. Να τους χρωματίσετε με κίτρινο χρώμα στο GoogleDoc. Εναλλακτικά μπορείτε να αξιοποιήσετε το Word.
- Μπορείτε να επιβεβαιώσετε ότι οι στίχοι αυτοί συνιστούν πρόληψη ή έστω προοικονομία (για να θυμηθείτε τους όρους μπορείτε να μπειτε σε αυτήν την [ιστοσελίδα](#)) με βάση το οπτικό σας υλικό και την έρευνα στο διαδίκτυο για τη συνέχεια της ιστορίας; Να περιγράψετε τι συμβαίνει στις εικόνες που επιλέξατε να αξιοποιήσετε.
- Υπάρχουν σημεία στο κείμενο στα οποία κάποιος από τους ήρωες δε γνωρίζει τι συμβαίνει; Να τα χρωματίσετε με κόκκινο χρώμα στο GoogleDoc. Εναλλακτικά μπορείτε να αξιοποιήσετε ένα έγγραφο Word με τον ίδιο τρόπο. Οι προλήψεις και οι προοικονομίες βοηθούν τους ήρωες που αγνοούν την αλήθεια να αντιληφθούν τι τελικά συμβαίνει ή παραμένουν γνώστες της αλήθειας ο ακροατής/αναγνώστης και φυσικά... οι θεοί; Για αυτή την τεχνική του έπους (παιχνίδι ανάμεσα στην άγνοια και τη γνώση) μπορείτε συμβουλευτείτε το λήμμα ειρωνεία σε αυτήν την [ιστοσελίδα](#)
- Να δημιουργήσετε μια εικονογραφημένη ιστορία με βάση τους παραπάνω στίχους και το οπτικό υλικό (για Μνηστήρες, Πηνελόπη, Τηλέμαχο) σε μια παρουσίαση. Να κατατάξετε τις διαφάνειες με σειρά που εσείς επιλέγετε. Να

δικαιολογήσετε την επιλογή της σειράς της αφήγησης στην ίδια παρουσίαση. Μπορείτε να αξιοποιήσετε είτε την παρουσίαση των εγγράφων Google είτε το PowerPoint.

- Να μοιραστείτε το υλικό σας με τις υπόλοιπες ομάδες μέσω GoogleDocs.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

- Να εντοπίσετε στίχους του κειμένου που εκφράζουν τη σύνθετη πολιτική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Ιθάκη στα χρόνια της απουσίας του Οδυσσέα. Να τους χρωματίσετε με πράσινο χρώμα στο GoogleDoc. Εναλλακτικά μπορείτε να αξιοποιήσετε το Word.
- Να συσχετίσετε αυτά που εντοπίσατε στο κείμενο με όσα γνωρίζετε από την Ιστορία σας. Μπείτε στο [σχετικό κεφάλαιο](#) στο Ψηφιακό Σχολείο. Να διασταυρώσετε τα γεγονότα και στην ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#) (στη Γεωμετρική Περίοδο και κυρίως στον τομέα της πολιτικής οργάνωσης).
- Να δημιουργήσετε μια παρουσίαση- ανάλυση σε έγγραφο Google για την πολιτική κατάσταση στην Ιθάκη στο αφηγηματικό παρόν της «Οδύσσειας» αξιοποιώντας ιστορικά στοιχεία, οπτικό υλικό από την προηγούμενη φάση (για την Πηνελόπη, τους Μνηστήρες, τον Τηλέμαχο) και σχετικούς στίχους του κειμένου. (Οδηγία: να αξιοποιήσετε όλα τα σχόλια των μελών της ομάδας εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες *Insert Comment* και *Revision History* του GoogleDoc). Εναλλακτικά μπορείτε να αξιοποιήσετε το PowerPoint.
- Να μοιραστείτε το υλικό σας με τις υπόλοιπες ομάδες μέσω GoogleDocs.

ΟΙ ΨΥΧΟΛΟΓΟΙ

- Να εντοπίσετε στίχους του κειμένου που περιγράφουν τη συναισθηματική κατάσταση και τη συμπεριφορά του Τηλέμαχου πριν την παρέμβαση της Αθηνάς. Να εστιάσετε α) στη σχέση του με τη μητέρα του β) στην εικόνα που έχει σχηματίσει για τον πατέρα του γ) στην άποψή του για τους μνηστήρες. Να χρωματίσετε με μπλε χρώμα τους στίχους στο GoogleDoc. Εναλλακτικά μπορείτε να αξιοποιήσετε το Word.
- Να επαναλάβετε για τους στίχους μετά την παρέμβαση της Αθηνάς (με πορτοκαλί χρώμα αυτή τη φορά).
- Τι παρατηρείτε; Είναι δυνατόν η αλλαγή στη συμπεριφορά του Τηλέμαχου να γίνει αντιληπτή μέσω των αναπαραστάσεων στο οπτικό υλικό που συγκεντρώσατε στην προηγούμενη φάση και πέρα από το τέλος της 5^{ης} ενότητας;
- Να υποθέσετε ότι είστε ο ψυχαναλυτής του Τηλέμαχου. Τι ερωτήσεις θα του κάνατε σε μια υποθετική συνεδρία για αυτή τη φάση της ζωής του; Τι θα απαντούσε υποθετικά εκείνος; Να καταγράψετε το διάλογο στο παραπάνω GoogleDoc. (Οδηγία: να αξιοποιήσετε όλα τα σχόλια των μελών της ομάδας εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες *Insert Comment* και *Revision History* του GoogleDoc). Εναλλακτικά μπορείτε να αξιοποιήσετε το Word και τα εργαλεία της *Παρακολούθησης Αλλαγών* και *Εισαγωγής Σχολίου*.
- Να μοιραστείτε το υλικό σας με τις υπόλοιπες ομάδες μέσω googledocs.

ΟΙ ΗΘΟΓΡΑΦΟΙ

- Να εντοπίσετε σημεία του κειμένου στα οποία υπάρχουν θεσμοί και αντιλήψεις της «Οδύσσειας» και να τα χρωματίσετε με καφέ χρώμα στο GoogleDoc. Να εστιάσετε την προσοχή σας στην απονομή δικαιοσύνης, τη θέση της γυναίκας, την αντίληψη για τον ηρωισμό, τη φιλοξενία και να ερευνήσετε στο διαδίκτυο, στο [Βικιλεξικό](#), στα [Βικιφθέγματα](#) και στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) το περιεχόμενο των όρων «υστεροφημία», «προίκα», «αυτοδικία», «φιλοξενία» και την επιβίωσή τους έως σήμερα. Να εντοπίσετε στοιχεία του «τυπικού» της φιλοξενίας στα Παράλληλα κείμενα της [3ης Ενότητας](#). Να εντάξετε το υλικό σας με υπερσυνδέσεις σε κατάλληλα σημεία του GoogleDoc. Εναλλακτικά μπορείτε να αξιοποιήσετε το Word.
- Να χαρακτηρίσετε στο ίδιο GoogleDoc - με βάση τη συμπεριφορά και τα κίνητρά τους στο παραπάνω πλαίσιο θεσμών και αντιλήψεων και σε τρεις παραγράφους - τον Τηλέμαχο, την Πηνελόπη, τους Μνηστήρες. Να αξιοποιήσετε και το οπτικό υλικό που έχετε συγκεντρώσει στην προηγούμενη φάση σε σημεία που θεωρείτε εσείς κατάλληλα σε σχέση με την ηθογράφιση (Οδηγία: να αξιοποιήσετε όλα τα σχόλια των μελών της ομάδας εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες *Insert Comment* και *Revision History* του GoogleDoc). Εναλλακτικά μπορείτε να αξιοποιήσετε το Word και τα εργαλεία της *Παρακολούθησης Αλλαγών* και *Εισαγωγής Σχολίου*.
- Να μοιραστείτε το υλικό σας με τις υπόλοιπες ομάδες μέσω GoogleDocs.

Κοινή δραστηριότητα

1 διδακτική ώρα στο σχολικό εργαστήριο - οι ομάδες αναδιατάσσονται με ελεύθερη επιλογή:

«Ο Τηλέμαχος μέσα από τα μάτια των άλλων»

- Πώς βλέπουν την αλλαγή στη συμπεριφορά του Τηλέμαχου α) η Πηνελόπη β) οι μνηστήρες; Να εντοπίσετε σχετικούς στίχους από την 5^η Ενότητα και να τους καταγράψετε σε έγγραφο Google ή Word.
- Να μπειτε στη θέση της Πηνελόπης και να καταγράψετε τις σκέψεις της σε αυτή τη φάση στο «προσωπικό της ημερολόγιο».
- Να μπειτε στη θέση των μνηστήρων και να καταγράψετε τις σκέψεις τους σε αυτή τη φάση στα «προσωπικά ημερολόγια» του Αντίνοου και του Ευρύμαχου.

Γ' Φάση

2 διδακτικές ώρες στο σχολικό εργαστήριο με αναδιάταξη ομάδων:

Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να ερευνήσει την αλλαγή στη στάση του Τηλέμαχου όπως την αποδίδει ο Όμηρος

- -Πολιτικά
  - Ψυχολογικά
  - Με βάση τις κρατούσες αντιλήψεις
  - Με βάση όσα ο Τηλέμαχος γνωρίζει ή υποψιάζεται ότι θα συμβούν μετά την παρέμβαση της Αθηνάς
  - Μέσα από τα μάτια της Πηνελόπης και των μνηστήρων.
- Μπείτε στη θέση του Τηλέμαχου. Ποιος/ποιοι από τους παραπάνω παράγοντες θα σας επηρέαζε περισσότερο, ώστε να αλλάξετε τη στάση σας σε σχέση με το πρόβλημα; Να καταγράψετε τις σκέψεις σας σε παραγράφο που αναπτύσσεται με αιτιολόγηση σε ένα GoogleDoc. Εναλλακτικά μπορείτε να αξιοποιήσετε το Word.
  - Να σκεφτείτε μια σχετική/ ανάλογη δική σας εμπειρία, στην οποία αισθανθήκατε να είστε σε αδιέξοδο και πώς φτάσατε στη λύση.
  - Αξιοποιώντας τα παραπάνω και με βάση το κείμενο αλλά και δικές σας σχετικές εμπειρίες να γράψετε ένα «σενάριο», αφού πρώτα εξοικειωθείτε με το κειμενικό είδος του σεναρίου επισκεπτόμενοι [αυτήν την ιστοσελίδα](#) και [αυτήν την ιστοσελίδα](#) (στην ενότητα *Χρήσιμο υλικό*). Μπορείτε να το εντάξετε στο παραπάνω GoogleDoc ή σε έγγραφο του Word.
  - Να «παίξετε» και να βιντεοσκοπήσετε και τις δύο σκηνές (συνομιλία με την Αθηνά- συνομιλία με την Πηνελόπη και τους μνηστήρες). Να συγκρίνετε τα βίντεο με άξονα την «αλλαγή» του Τηλέμαχου. Να παρουσιάσετε τα συμπεράσματά σας στους συμμαθητές σας.

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο θα ήταν δυνατό να επεκταθεί και σε Project ή Πολιτιστικό πρόγραμμα με πολύ μεγαλύτερη διάρκεια και στόχο τη διερεύνηση της προσωπικότητας και του ρόλου του Τηλέμαχου σε όλη την «Οδύσσεια». Σε αυτή την περίπτωση η έρευνα θα μπορούσε να γίνει με μεταφορά όλης της «Οδύσσειας» σε ένα GoogleDoc και αξιοποίηση της *Έυρεσης*. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι σε μεγάλο μέρος της «Οδύσσειας» (στην «Τηλεμάχεια») ο Τηλέμαχος πρωταγωνιστεί, αλλά και αργότερα συμμετέχει σε πολλές χαρακτηριστικές σκηνές του έργου. Δε θα έπρεπε, λοιπόν, σε καμία περίπτωση να θεωρείται δευτεραγωνιστής αλλά πρωταγωνιστής της «Οδύσσειας» και ένα τέτοιο Project θα αναδείκνυε αυτή τη διάσταση.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Δεν αντιμετωπίστηκαν ιδιαίτερες τεχνικές δυσκολίες κατά την εφαρμογή του σεναρίου. Προτιμήθηκε το Word αντί των GoogleDocs, επειδή οι μαθητές δεν είχαν εξοικειωθεί ακόμη αρκετά με τα έγγραφα Google. Όσον αφορά τον χρόνο που απαιτείται, θεωρώ ότι είναι επαρκής, με την προϋπόθεση ότι οι μαθητές έχουν προηγουμένως ήδη μελετήσει το κείμενο των δύο ενοτήτων. Έχω έναν προβληματισμό όσον αφορά όσα προτείνονται για την ομάδα των Πολιτικών, καθώς είδα ότι οι μαθητές ανταποκρίθηκαν βέβαια στα ζητούμενα, αλλά χρειάστηκε σημαντικά και η δική μου βοήθεια. Αν η σχετική αναφορά είχε προηγηθεί (για παράδειγμα στην 3^η ενότητα, στην οποία για πρώτη φορά τίθεται το ζήτημα «Τηλέμαχος και μνηστήρες»), θα είχε διευκολυνθεί σημαντικά η διαδικασία. Σε γενικές γραμμές η εφαρμογή του σεναρίου κρίνεται επιτυχημένη.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge

Κομνηνού - Κακριδή, Ο. 1998 [1969]. *Σχέδιο και τεχνική της «Οδύσσειας»*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείο της «Εστίας».

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας, Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2, 111-124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. Λονδίνο: Arnold.

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 1991 [1978]. *Αναζήτηση και Νόστος του Οδυσσέα. Η διαλεκτική της Οδύσσειας*. Αθήνα: Κέδρος.

Ρεγκάκος, Α. 2002. «Η αφηγηματική λειτουργία της *Τηλεμάχειας*». *Φιλολογική* 78, 10-15. Αθήνα.